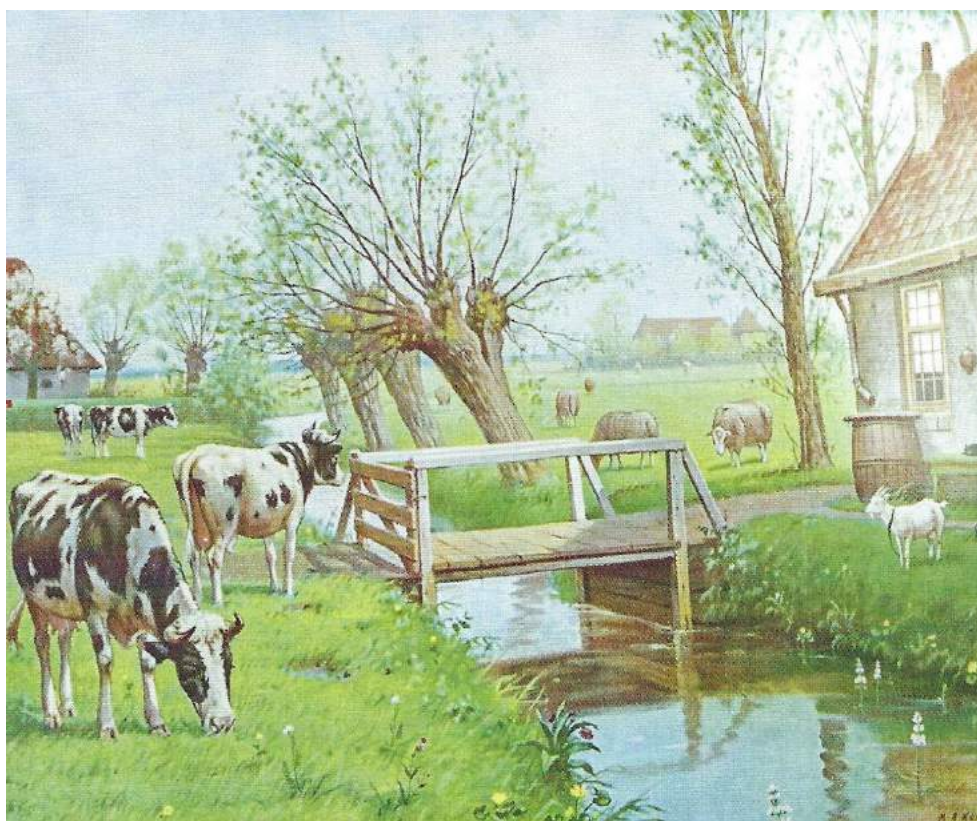


VOORAF

DICK DE JONG

Minister Carola Schouten heeft onlangs in een interview duidelijk gemaakt dat het boerenbedrijf moet veranderen. Ze bedoelde te zeggen; 'Weggooien is zonde', maar ze zei dat er sprake zal moeten zijn van een circulaire economie binnen de boerenbedrijven.

Volgens mij zijn de meeste boerenbedrijven dat al heel lang. Zo wordt de mest hergebruikt op het land, werd het hout van de knotwilgen voor van alles gebruikt en stonden er rond de boerderij altijd bomen en struiken, die vruchten voortbrachten. Met de circulaire economie wordt niet voorkomen dat het aantal boerenbedrijven blijft afnemen. Opnieuw regelgeving, die kan leiden tot het stoppen met het bedrijf. Maar laten we niet somberen. Dat ligt niet in onze cultuur, hier in de streek. Aanpakken, daar gaat het om.



Een minder bekende schoolplaat, getiteld Grazers.

JUBILEUM: 20 JAAR B&E

In het vorige nummer van de nieuwsbrief stonden we er al bij stil: Volgend jaar bestaan we 20 jaar. En daar gaan we iets aan doen. Wat precies, dat wordt mede door u bepaald. Geef u daarom op om deel te nemen aan de brainstormsessie, die we bij voldoende deelname gaan organiseren. Reacties graag naar het secretariaat.

DE MELKBUS

Er zijn weinig voorwerpen, die zo tot ieders verbeelding spreken dan de melkbus. Tot in de jaren zeventig van de vorige eeuw was dit een alledaags voorwerp op de boerderij en langs de weg bij een boerderij. IJzeren, later aluminium, bussen van 20, 30 of 40 liter, om de melk in te bewaren en te vervoeren. De grootste maat was de meest voorkomende. De lasnaden van de melkbus moesten goed afgerond zijn, zo luidde het voorschrift.



Als de koeien waren gemolken werd de melkemmer via een teems, een zeef, in de melkbus gegoten. Als het nog even duurde eer de melkauto de bussen kwam ophalen, werden ze vooral bij warm weer nog een poosje in de wel gezet. Het daar opborrelende welwater was altijd van een vrij lage temperatuur. Tegen de tijd dat de melkauto werd verwacht werden de bussen met een karretje naar de weg gereden en daar gereed gezet om later door de melkrijden met een zwaai op de laadbak van de auto te worden gezet. Uit hygiënisch oogpunt is de melkbus echter vervangen door een gekoelde melktank. Een bijkomend voordeel was dat het zware sjuuwerk hiermee voorgoed voorbij was.

In de gemeente Staphorst is in 2001 een melkbusmonument opgericht. Dit melkbusmonument staat in het dorp Rouveen, waar ook de zuivelfabriek 'Rouveen Kaasspecialiteiten' staat. Deze zuivelfabriek is de laatste geweest, die nog melk verwerkte die met een melkbus werd getransporteerd van veehouderij naar zuivelfabriek. In de oudejaarsnacht van het jaar 1998 op het jaar 1999 werd door de vriendengroep 'Met Man en Macht' als oudjaarsstunt een hoge melkbus op het dak van de fabriek gezet. Daarmee werd de aandacht gevestigd op dit historische feit dat in 1999 de laatste melkbusrit zou worden gestaakt. Twee mensen uit die vriendengroep hebben zich er daarna voor ingespannen om daadwerkelijk een melkbusmonument op te richten. Die actie is uiteindelijk voor 100% gesponsord door Rouveen Kaasspecialiteiten.



Een melkbus had door het vele gebruik natuurlijk niet het eeuwige leven. In de melkfabriek werd met enige regelmaat gecontroleerd of ze nog wel voldeden aan de wettelijke eisen. De naden van de bus moesten afgerond zijn en het deksel moest de bus goed afsluiten. Een afgekeurde melkbus kreeg een flinke lik rode verf en mocht niet meer worden gebruikt. Twee keer per dag (op zondag maar één keer) goot de boer(in) de pas gemolken melk in de teems. Dat is een soort zeef die op de melkbus werd gezet, zodat de ergste troep (zoals stro) uit de melk werd gefilterd. De volle melkbus werd daarna

aan de kant van de weg gezet. Het duurde niet lang of daar kwam de melkrijder al aan. Dat was vast een gespierde kerel, want hij stapelde de melkbussen wel twee hoog op zijn kar. In de fabriek werd een monster van de melk genomen om te kijken naar de kwaliteit en te zien of deze niet zuur was. Vroeger had men nog geen koeling, waardoor het op warme dagen weleens misging. Door het nummer op de melkbus wist men precies van welke boerderij de melk afkomstig was. Was de melk zuur? Dan ging deze gewoon terug naar de boer.

DE HUISMUS

Rond een boerderij zijn altijd wel vogels te vinden. Een daarvan is de bekende huismus. Een vrij kleine vogel, van 160 tot 165 mm lang en een gewicht van 24 tot 39,5 gram. Het mannetje heeft een grijze kruin en grijze wangen, een zwarte keel en borst, een zwart masker met witte stip achter het oog, een witte streep over de vleugels en in het broedseizoen een zwarte snavel. Het vrouwtje heeft een minder contrastrijke tekening dan het mannetje, een lichte oogstreep, enige tekening op rug en vleugels en een effen lichtgrijze/bruine borst. In de ruitijd is hun verenkleed soms nauwelijks meer te herkennen als van een huismus. Soorten die uiterlijk op



de huismus lijken en daarmee verwor- ward kunnen worden, zijn de heggenmus en de ringmus.

De huismus heeft zich in onze vroege omgeving kunnen ontwikkelen dankzij de komst van de landbouw. Gemma Venhuizen schreef onlangs een artikel, dat u onderstaand aantreft.

Een vrouwtje

Wat heeft de huismus gemeen met soorten als de bruine rat, de bedwants en de hoofdluis? Ze zijn allemaal cultuurvolgers, aangepast aan een leven in de buurt van de mens. Van huismussen is zelfs bekend dat ze plaatselijk uitsterven als een nederzetting verlaten wordt. Ondanks die nabijheid was er van de evolutie van de huismus heel weinig bekend. Daarom hebben Noorse biologen, samen met collega's uit Iran en Kazachstan, het genoom van de vogelsoort in kaart gebracht en geanalyseerd hoe die afhankelijk van de mens werd. De huismus (*Passer domesticus*) komt vrijwel wereldwijd voor: aanvankelijk leefde de soort in Europa en Centraal-Azië, maar door de eeuwen heen werd hij ook (al dan niet opzettelijk) geïntroduceerd in Australië, Nieuw-Zeeland, Noord- en Zuid-Amerika en zuidelijk Afrika. Zo'n 11.000 jaar geleden blijkt de huismus zich te hebben afgesplitst van de bactrianusmus (*Passer domesticus bactrianus*), een huidige ondersoort die in het Midden-Oosten en op de steppes van Centraal-Azië leeft. De bactrianusmus gedraagt zich heel anders dan de huismus: hij migreert, blijft uit de buurt van mensen en voedt zich vooral met zaden van wilde grassen, niet met de zaden van landbouwgewassen. Dat is ook aan de bouw van de kop te zien: de snavel is iets kleiner dan die van de huismus.

In de periode van de afsplitsing vond de Neolithische revolutie plaats: de landbouwrevolutie waarbij rondtrekkende jager-verzamelaars zich begonnen te vestigen in nederzettingen. Op basis van een computermodel concluderen de biologen dat er rond 6.000 jaar geleden een toename in het aantal huismussen te



zien was, gelijktijdig met de uitbreiding van de landbouw. Onder meer in Nederland is de huismussenpopulatie sinds 1970 afgenomen. Toen werd het aantal broedparen geschat op 1 à 2 miljoen. Tussen 1990 en 2000 is het aantal ongeveer gehalveerd. Ook in Vlaanderen en in Engeland is sprake van de achteruitgang. Maar sinds 2000 blijkt het aantal zich te stabiliseren.

Hoewel ook op het platteland de huismus goed gedijt, is het vooral een stadsmus. Het blijkt dat in een nieuwe stad als Almere de situatie voor huismussen veel gunstiger is dan in een oude stad als Amsterdam, waar afnames van 90% plaats hebben gevonden. Na de merel is de huismus nog steeds de meest algemene broedvogel in Nederland.

Als oorzaken van de achteruitgang van de aantallen na 1980 zijn onder meer:

- Afname schuil- en nestgelegenheid door:
 - andere huizenbouw (minder geschikte dakpanconstructie)
 - andere tuininrichting (minder ligusterheggen)
 - andere stedelijke inrichting (minder ruige landjes)
- Afname voedselaanbod door onder andere:
 - efficiëntere oogst-, opslag- en transportmethoden (minder verspilling van graan)
 - het in onbruik raken van het uitslaan van tafelkleden
 - het gebruik van insecticiden en stoffen als MTBE in loodvrije benzine (minder insecten)
 - de afname van groengebieden in steden (minder insecten)
- Toenamepredatie, vooral door de huiskat.

HET LANDSCHAP

Vrijdag 21 september jongstleden opende burgemeester Dirk Heijkoop van Hardinxveld-Giessendam de expositie Denkend aan Holland. Deze expositie in Museum De Koperen Knop is het begin van een veel groter project, waarmee het landschap van de Alblasserwaard-Vijfheerenlanden opnieuw op de kaart wordt gezet. Dit laatste is nodig, omdat er van alles aan het veranderen is. Samenvoegingen en afsplitsingen zijn anno nu aan de orde van de dag en dat kan ten koste gaan van ons mooie landschap.

Heijkoop benadrukte in zijn openingsspeech dat ons landschap is ontstaan dankzij de ondernemende boeren. Aan hen hebben we al het moois te danken.

Een van de onderdelen van de expositie was een fotowedstrijd, die meer dan 300 inzendingen opleverde. Ze zijn tijdens de expositie (tot en met 1 december 2018) allemaal in het museum te zien. Hier beperken we ons tot de vijf prijswinnaars.



Foto: Wim van der Ham.



Foto: Arjen Hoftijzer



Foto: Ali Schild



Foto: Arie van Noordennen



Foto: Cees Vermeulen

De expositie verbeeldt het landschap in de drie thema's ruilverkaveling, hennep-teelt en de knotwilg. Dit laatste zult u later op een andere manier nog meer in het hele project van Den Hâneker terugvinden. Voor de expositie is als ode aan de knotwilg een installatie gemaakt, door Agnes de Kok. Deze kunstenaar heeft met behulp van wilgenstokken en strotouwtjes de 'Salix Alba' neergezet.



BOEK DE STEE VAN SAAN VAN PIETERE



Verhalen over het boerenleven van Hans Mouthaan en oude zwart-wit foto's over het boerenwerk zijn gebundeld in een nieuwe publicatie van Boerderij & Erf. Het boek kost € 14,95 en is verkrijgbaar in de boekhandel, bij de Stichting Boerderij & Erf en bij Museum De Koperen Knop. Voor bestellingen of inlichtingen: secretariaat@boerderijnerf.nl, telefoon 0184-661425 of 06-53759618. Zie voor informatie over de stichting www.boerderijnerf.nl.

ADVERTENTIES

Er is een beperkte ruimte in deze nieuwsbrief voor het plaatsen van een advertentie. Informeer bij het secretariaat naar de mogelijkheden.



KOOL & VAN DEN TOREN

• deskundig
• vertrouwd
• persoonlijk

Dé makelaardij van de Alblasserwaard

Dorpsstraat 65a 2969 AD Oud-Alblas t 0184-691566 e info@koolvandenoren.nl



www.koolvandenoren.nl



De Koning & Witzier

de makelaars voor vrijstaand wonen

WIJ ZIJN ALS MAKELAAR GESPECIALISEERD IN "VRIJSTAAND WONEN"

Regelmatig verkopen wij ook monumentale boerderijen. Wij vinden het belangrijk dat een koper "gevoel" heeft bij de aankoop van zo'n boerderij. Als koper en verkoper samen belangstelling hebben voor oude details, is een voorspoedige verkoop vaak het resultaat.

Wilt u uw boerderij verkopen?
Neem dan vrijblijvend contact met ons op.

Cooswilde 52, 3406 LB Waarden
Telefoon 0346 - 592 224
Woudweg 84, 4341 AP Leerdam
Telefoon 0346 - 590 394

www.koningwitzier.nl

BUREAU TEKSTWERK



teksten schrijven
brochures redactie
boeken advies
artikelen opmaak

D.J. (Dick) de Jong

Buitendams 51 | 3371 ba Hardinxveld-Giessendam
0184-615084 | 06-22845889 | djtekst@planet.nl
lvk 024453726 | bank nll1rabo0325028621



Lakerveld

ingenieurs- & architectuurbureau

herbestemming
restauratie
renovatie
niewbouw



Herbestemming Kruisweg
Exterieur en Interieur Bergmeester 111

Nootdijk 93 • 4225 PJ Noordeloos • T 0183 382400 • info@lakerveld-architecten.nl
v.o.b. Rivierland 23077311 • Rabobank 30.19.06.572 • IBAN NL36 RABO 0301 9045 72 • BIC RABONL21

www.lakerveld-noordeloos.nl

BOERDERIJ & ERF

alblasserwaard - vijfheerenlanden



secretariaat: Sluis 57 | 2964 AT Groot-Ammers | 0184-661425/06-53759618
secretariaat@boerderijnerf.nl | www.boerderijnerf.nl



Roy J.B. de (Brussel 1759-1839): Herdersjongen met koeien en stier.

**REDACTIE &
SAMENSTELLING**
Dick de Jong -
Bureau Tekstwerk

REDACTIEADRES:
Buitendams 51
3371 BA Hardinx-
veld-Giessendam
06-22845889
djtekst@planet.nl

FOTOS
Collectie Boerderij &
Erf AKV, Bureau
Tekstwerk en ande-
ren.